Opata pocztowas uiszczona ryczałtem

Рік III. Луцьк. Неділя, дня 2 грудня 1928 р. Ч 48 (109)

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА

Орган Українського Національно-Демократичного Обєднання.

Ціна 20 гр. | Адреса редакції й адміністрації: ЛУЦЬК на Волині, Алеї Б. Хороброго, 18.

Передплата: в краю: на 1 місяць 1 зол., на чверть року 3 зол., на пів року 5 зол. 50 гр., на рік 10 зол.; за границею: на рік 2 америк. долари або їх вартість в иншій валюті.

Рукописів не звертається.—Оголошення після умови. Непідписаних дописів не приймається.

Шістьдесять літ

Шістьдесять літ минає, як на наших українських землях повстала перша організація, що піднесла прапор боротьби з нашим лютим ворогом—темнотою. Цією першою організацією було Т-во „Просвіта" у Львові, яке виросло тепер на могутню організацію, а своєю 60-літньою працею доказало, що дійсно лиш освіта є тим фундаментом, на якому наш народ може і повинен будувати свій добробут. Виявляється це в тій ріжниці, яка є між Галичиною і Волинню, у тій перевазі на всіх ділянках життя Українців у Галичині над нами на Волині; бо в нас тільки через 10 літ і було кілька Т-в „Просвіта", а в Галичині була і є лиш одна суцільна організація через 60 літ. Нижше поміщуємо обіжник Т-ва „Просвіта" в Кремянці. Відноситься він однаково до просвітян Кремянеччини, як і до просвітян цілої Волині. В ювилейному році Т-ва „Просвіта" скріплюймо той фундамент, на якому виросте наш добробут.

——

Од Ради Т-ва „Просвіта" в Кремянці.

До всіх членів Т-ва „Просвіта" з нагоди свята 60-літнього ювилею матірної Просвіти у Львові.

ОБІЖНИК

8-го грудня б. р. сповняється 60 літ з того дня, як у Львові була заснована „Просвіта".

Ця перша культурно-освітня установа на українській землі, з початку свого існовання слабка і скромна, згодом розвинулась у поважну організацію і протягом 60 літ перевела величезну культурну і національно освідомляючу роботу серед найширших верств українського народа в Галичині. 85 повітових філій, 2713 читалень, 1500 народніх домів, 1500 театральних гуртків, 500 хорів, 1779 читальняних бібліотек з 208.650 книжками, маса виданих книжок науково-популярного змісту—ось той величезний 60 літній дорібок, яким може перед цілим світом похвалитися львівська „Просвіта".

Рівночасно з працею, скерованою безпосередньо до піднесення національного і культурного рівня українського народа, переважно його селянської маси, „Просвіта" причинилась і до організації економічно-господарського життя нашого народа в Галичині. Перші громадські шпіхлірі, народні крамниці, молочарські спілки, завдячують свій початок освідомляючій і організуючій роботі „Просвіти". Майже все національно-громадське життя в початках своєї організації гуртується коло „Просвіти".

В дальшому процесі від „Просвіти" відокремлюються чисто наукові та господарські осередки, які перетворюються в спеціяльні організації,—і „Просвіта", виконавши завдання „будителя" народнього життя, перебірає на себе лише культурно-освітню працю. Під цим оглядом заслуги львівської „Просвіти" величезні. Без перебільшення можна сказати, що коли тепер наш нарід у Галичині стоїть на високому рівні національного і культурно-економічного життя, то перша заслуга в цьому належить „Просвіті".

Але не тільки для одної галицької землі мала „Просвіта" таке значіння: її культурний вплив поширювався і на инші українські землі. По її зразку засновані були „Просвіти" в Київі, Полтаві, Житомирі то-що, і через них в часи нашого національного лихоліття на широких просторах Великої України також ширилась українська національна свідомість і зростала віра в нашу перемогу, в наше визволення.

Наші „Просвіти" на Волині й Поліссі, також „Рідна Хата" на Холмщині, що зорганізувались після революції і тепер існують, мають те саме завдання, що й „Просвіта" львівська—будити українські маси до освіти, нести до них знання, промощуючи їм шлях до кращого життя.

Наше просвітянське життя ще дуже слабе. За десять літ ми зробили дуже мало на просвітянському грунті. Але великі культурні здобутки львівської „Просвіти" повинні дати нам, волинякам, більше віри у наші сили і переконання, що збірна праця наша для добра народа, пляномірно поведена, також дасть більші наслідки. Величаві досягнення матірної „Просвіти" мусять захопити нас до невсипучого труду, не дивлячись на несприяючі умови, в яких опинилося тепер життя наших волинських „Просвіт", в тому числі і нашої кремянецької „Просвіти".

З 8-го грудня 1928 р. і до 8-го грудня 1929 р. тріватиме ювилейний рік „Просвіти".

На протязі цього року кожний просвітянин, увесь свідомий національно елемент, повинен зясувати як найбільшому числу людей велику заслугу львівської „Просвіти" у справі відродження українського народа і велике значіння в нашій національній справі „Просвіти" взагалі; повинен причинитись до того, щоби число просвітян збільшилось і щоби таким чином збільшились ряди культурних працьовників на рідній українській ниві. Там, де є спріятливі обставини, напр. по читальнях, наші просвітяне повинні влаштувати відчити на просвітянські теми, академії, концерти, вистави то-що, на яких би вияснено було значіння „Просвіти" і поширена та поглублена була б пошана до неї. Але найкращим виявленням нашої пошани до заслуг матірної „Просвіти" буде наша щира щоденна праця над усвідомленням нашого народа, над піднесенням його культурного рівня.

Рада Т-ва „Просвіта" в Кремянці.

МАРЕВО ГОСПОДАРСЬКОЇ СКРУТИ

Уряд зголосив у соймі нові податки!

Ще в літі, далеко до відчинення осінніх нарад сойму, завелася у польських ґазетах дискусія на тему характеру отих будучих нарад: під яким, мовляв, прапором вони йтимуть. Відомо, що уряд і соймова „одинка" счинили галас про потребу зміни нинішньої конституції. Одночасно йшли завзяті паперові спори на тему співпраці чи війни сойму з урядом. І здавалося, що на соймовій сесії так і заважать оці питання суто політичного характеру. Тимчасом воно вийшло інакше, — і то всупереч бажанню самого уряду. Во уряд безумовно волів би, аби сойм зайнявся справами—так мовити—„нешкідливими" всякими конституційними спорами і т. д., та не торкався і не розпорпував болячки, яку добре було би скрити і перед власним громадянством і цілим світом. Тією болячкою є нинішні погані господарські відносини в Польщі, які грозять державі поважною небезпекою.

На цю небезпеку звернув увагу вже близько двох років постійний торговельний недобір (пасивний торговельний білянс), який за той час забрав з Польщі (за привезений до неї крам) більше одного міліярда золотих. Довкола цієї справи почалася дискусія і поволі пішла критика цілої державної господарки. Не минула ця дискусія і сойму. І вийшло таке, що осередок уваги всієї праці сойму перенісся до буджетової комісії, в якій ведеться велика критика державної економічної політики.

Міністр фінансів п. Чехович, однаково на першому засіданні сойму, що й у буджетовій комісії, пробував ударити в бадьорий оптимістичний (многонадійний) тон: все, мовляв, гаразд, ніякої небезпеки нема і т. д. Але вже сам генеральний буджетовий референт, посол Кржижановский з „одинки", не „витримав характеру", не скрив небезпеки господарської кризи і лише радив не відтягати її штучними засобами, бо чим пізнійше — тим гірше. А вслід за цими двома заявами пішли промови представників инших клюбів. І з цих промов вийшов один фактичний образ сучасних господарських відносин у державі: зменшення кількости грошей в обігу, брак кредиту, зріст дорожнечі, нужда села, нужда в місті. Промовці вказували виразно на марево масових банкроцтв, на можливість соціяльних ускладнень на тлі зросту нужди, та врешті — на небезпеку самій польській валюті. І дошукувалися лиха: в надмірній розбудові польського промислу, в нехтуванні хліборобської культури, в житті на занадто широку мірку...

Серед таких відносин зголошення нових податків урядом є постільки зрозуміле, поскільки зрозуміла є поведінка потопаючого, що хапається бритви. Уряд шукає нових джерел доходу і хоче їх найти—знову у власних громадян податковою шрубою. Оцнак при зрості загальної нужди, з окрема на селі, при браку готівки в населення, при щораз більшій дорожнечі—нові податки приходять у найменше відповідну пору, яку тільки можна було вибрати!

Тому не дивниця, що в соймі знову заварилося, і то знову довкола господарських справ.

Очевидно, що нові податки—головно грунтовий і т. зв. „подимний"—бють головно по сільському населенню. Тому українські й білоруські посли голосували за відкиненням отих податків зразу, без жадних балачок. Їх переголосували і проєкт нових податків одіслано до скарбової комісії, де заведеться боротьба.

Довкола господарських справ усе нині крутиться в Польші. Вони це вплинули на уряд, щоби не „дразнити" нині сойму, не лаяти його, та маніфестувати охочість до „співпраці": тому на кожному засіданні, чи то комісії чи повного сойму, буває по кількох міністрів. Це потрібно урядові, щоби викликати добре враження в краю і за кордоном, яке знову необхідно потрібне—для одержання нової позички. А позичка необхідна для рятування ситуації!

Але є ще інші справи, яких не вдасться зацитькати. До тих справ належить у першу чергу справа т. зв. національних меншин, а з них найважніша—українська справа. Як довго уряд не змінить курсу своєї політики відносно українців, вічно дріматимуть зародки нових державних ускладнень, нової скрути, якої не залатати й жадною позичкою...

Інтерпеляції і внески Українського Клюбу в соймі.

В часі від 31.X. до 23.X. ц. р. соймовий Український Клюб вніс 42 інтерпеляції і 13 внесків в найріжніщих справах покривдження владою ріжних українських громадських установ, цілих громад і окремих осіб. Разом Український Клюб вніс досі 140 інтерпеляцій і 39 внесків.

——

60 літ „Руської Бесіди" на Буковині

В листопаді минуло 60 літ, як на Буковині заложили українці в Чернівцях перше своє культурно-освітнє Т-во „Руська Бесіда". Це Т-во заступало на Буковині Т-во „Просвіта" і до війни покрило цілу Буковину своїми філіями і читальнями. Війна зруйнувала Т-во, а теперішня романська влада нищить до решти працю Т-ва, яке осталось тепер одиноке без філій і читалень. Надіються, що тепер, коли новий романський уряд зніс военний стан в цілій Ромунії, „Руська Бесіда" оживить свою діяльність.

В освіті наше майбутнє. Тому кожний українець і українка мусить стати членом Т-ва „Просвіта"

БЕЗ ПОЯСНЕНЬ

11.XI п. р. поляки святкували 10-ліття відбудови своєї держави.

18.XI и. р. українці луцького повіту святкували 10-ліття свого культурно-освітнього Т-ва „Просвіта“.

З приводу тих двох свят читаємо в санаційнім „Пшегльонді Волиньскім“ такі річи: (Просимо їх уважно прочитати й добре обдумати).

„Преса цілої Польщі про Волинь. Польська преса помістила останню розмову з п. Генриком Юзевським, Волинським Воєводою, на тему місцевих політичних, суспільних і господарських відносин. Крім того появилася в пресі фотографія відезви зредагованої в мовах: польській, українській, жидівській і чеській, яку видав Волинський Воєвідський Комітет Обходу 10-ліття Незалежнотти Польщі“. (До того комітету належали з українців: Є. Петриківський, голова Т-ва „Просвіта“, о. П. Пащевський, парох. української Чеснохрестської церкви, П. Певний, редактор „Укр. Ниви“—всі з Луцька, і посли з 1-ки).

„З обходу десятиліття незалежної Польщі в Луцьку. ...Свято десятиліття мало в нас спеціяльний характер: передовсім було це свято волі, при якому виявлявся другий момент, а саме момент десятиліття співпраці чужих народностей для спільного добра і спільного майбутнього з польським народом... Кидалася всюди ввічи“, значна участь в обході представників української і жидівської суспільности“.

„Участь української суспільности. Українська людність Волині взяла діяльну участь в обході 10-ліття Річипосполитої. Особливо живу участь у святі виявили українці в Луцьку. Українська „Нива“, що виходить в Луцьку, видала спеціяльне число, присвячене 10-літтю і вмістила портрети Пана Президента Річипосполитої і Маршала Пілсудского, а також волинського воєводи п. Юзевського. В загальному поході, влаштованому в Луцьку, взяла участь українська приватна гімназія. По закінченню походу з'явилася у п. воєводи делегація українських інституцій. Від редакції української „Ниви“ редактор Певний разом зі співробітниками редакції, потім голова луцької „Просвіти“ п. Петриківський, „презес“ Україн. Банку п. Олександер Ковалевський, директор приватньої української гімназії, парох української церкви о. протоєрей Пащевський, директор духовної семинарії в Кремянці о. Табіяський, інж. Пилипчук і инші. На равті у п. воєводи були присутні представники українських господарських і культурних інституцій з цілої Волині. Іменем української людности промовляв на академії в Луцьку дир. Шкляр, котрий закінчив свою промову окликом: „Хай живе Польща“.

„Свято луцької „Просвіти“. По обході 10-ліття Незалежности Річипосполитої в Луцьку, в якому „грем'яльну“ участь взяли всі інституції так польські, як українські й инших народностей, 18 ц. м. українська людність луцького повіту обходила 10 ліття існування „Просвіти“... Відспіванням „Заповіту“ закінчилася ціла врочистість і члени „Просвіти“ почали розходитися до своїх глухих закутків волиських сіл, несучи з собою пошану для влади, яка розуміє, що толеранція для українського культурно-освітнього руху є одним з проявів зближення між народом польським і українським“.

„Дрібна пересторога (передова стаття). Привітання? Хтож мігби сподіватися, що так скромний на погляд пунктик програми урочистої академії Десятиліття „Просвіти“ в Луцьку розвалить цілу програму і надасть академії чужий і небажаний смак. Одначе так було“...

Цілий обхід відбувся спокійно, хоч дехто побоювався, особливо по львівських подіях, якихось виступів.

„... Але масова участь представників української людности на Волині в святковання десятьліття Відродженої Незалежности Польщі давали заздалегідь повну запоруку, що місцеві керовники „Просвіти“, котрих прізвища чейже фігурують в списках комітету того десятьліття, схочуть і зуміють надати святу „Просвіти“ відповідний тон, згідний з інтересом нашої дільниці і цілої держави. Так і сталося. Місцеві діячі „Просвіти“ не завели довірря адміністраційних властей. ...А всеж таки зробили вони велику помилку“...

Запросили, бачите, послів і сенаторів з Галичини, які „виповнили академію галасливою демаґоґією“. Всеж таки ті посли й сенатори не виступали так гостро, як в соймі.

„...Тут в Луцьку пани посли й сенатори, вязані мабуть місцевим настроєм і волею місцевих українських діячів, не позволяли собі на кидання окликів виразно протидержавних і провокаційних. Але й те, що говорили, і те, як говорили, вже вистарчилоб до викликання ексцесів при відповідно настроєній атмосфері. ...Дуже можливо, що місцевий ґрурт не є достаточно податливим для „малопольскіх кшикачи“.

„Але не належить перетягати струни. Демаґоґія, кидана в товпу, може статися іскрою, що спричиняє пожежу. Хай це буде пересторогою для місцевих діячів „Просвіти“. Хай тон „привітань“ на академії дасть їм на будуче досвід, щоби не спроваджували сюди агентів ненависти. Ми тут виковуємо в мозольному труді методи братнього співжиття і згідної співпраці всіх громадян волинської землі. Хай же в тому великому труді не перешкаджують нам згангренiовані атмосферою ненависти діячі з „Малопольскі Всходнєй“. Ми тут мусимо на найблизший час нашої праці як найстараннiще від них відгородитися“.

Вказуючи, що ніби „такі“ „нетикальні“ пани з поза волинської межі“ вкладають в суть „Просвіти“ політичний зміст, „Пш. Вол.“ закінчує:

„Повстає таким чином велика непослідовність, яка мимоволі наказує увагу так місцевим українським діячам, як і чинникам, що на Волині відповідають безпосередньо за лад.“

——

От що пише санаційний „Пшеґльонд Волиньскі“ (Ч. 48). Тільки брак місця примусив нас виписувати лиш виїмки, а передова стаття заслуговує на повний передрук. Наразі подаємо це без коментарів. Хай кожний сам зробить собі висновки з написаного, хай розбереться в тому, де корінь українського політичного багна на Волині і чого варта реклямована благодать санації та її доброзичливість.

ГАЗЕТА

Газета коштує великі гроші, а утримується лише тими дрібними грошами, за які читачі її передплачують і купують. Культурна людина не може тепер обійтися без газети і тому кожний день викидають друкарські машини міліони тих друкованих листків, що є для людини інформаторами про події в світі і провідниками в життю людини. Тільки завдяки тому, що газета розходиться масово, вона має можливість з дрібних грошів складати великі суми на своє існування і виконування свого тяжкого завдання. Тільки завдяки тому вона і цікава і багата змістом і дешева. І тільки тому, що серед нас українців немає ще належного зрозуміння вартости газети, наші українські газети ледви животіють, маленькі й дорогі.

На цілу Волинь маємо лиш одну одиноку українську незалежну газету — „Українську Громаду“. Кожний свідомий українець повинен для власної гордости подбати, щоби та газета відповідала хочби тій великій громаді свідомих українців, яку ми вже маємо на Волині. Тимчасом „Українська Громада“ з трудом поборює труднощі самого існування, а про збільшення об'єму й говорити трудно. А багато—багато вже наших людей без неї обійтися не може. Подбайте, щоб їх було більше! Бо це є в інтересі кожного українця, бо цього вимагає наша народня справа на Волині.

Суд над відп. редактором „Української Громади“. Дня 27 листопада ц. р. відбувся суд над відп. редактором нашого часопису за конфіскату ч 29. Відп. редактора П. Проказюка засуджено на 100 зол. штрафу і 14 зол 10 гр. коштів судових. Боронив відомий в Луцьку адвокат Г. Степура. Вироку п. Проказюк не приняв і його оборонець п. адвокат п. Степура зложив апеляцію.

Масові ревізії й арешти в Галичині

Після подій 1-го листопада українська преса в Галичині переповнена відомостями про масові ревізії й арешти серед українського громадянства. Поліція переводить ревізії головним чином по українських установах і т-вах, як читальні „Просвіти“, кооперативи, „Луги“ й „Соколи“, та у членів правлінь тих установ і організацій. Арештують переважно молодь. Шукають за зброєю та протидержавною літературою, а забірають часто українські книжки, що навіть не мають нічого спільного з політикою.

——

ПОЛІССЯ.

За останні роки на Волині помічається з боку нашого громадянства велике зацікавлення своєю долею. Родяться все нові філії Т-ва „Просвіта“, відчиняються кооперативи, а українські газети уділюють цим галузям багато уваги. Щораз більший попит мають на Волині і сільсько-господарські журнали, а це вказує на стремління наших селян поправити свою мізерну господарку. В той же час Полісся забуте Богом і людьми. „Просвіт“ тут дуже мало, а кооператив ще менше. Часами зустрінеш в газеті маленький допис про берестейську „Просвіту“ або з якогось поліського міста—і більш нічого. І здається, що Полісся або зовсім не має на світі, або воно зачароване спить. Звичайно, що й сільське господарство стоїть тут на допотопному рівню. Дарма, що поліське селянство в самій річі таки не спить. Воно вже давно пробудилось і шукає шляхів, але, на жаль, немає кому їх йому показати. І гинуть поліщуки в темряві та нужді.

За чотири роки мого перебування на Поліссю зробив я де-які спостереження і хочу хоч трохи з'ясувати стан вашого тамошнього селянства. В першу чергу зупинюсь на сільськім господарстві, яке має велике значіння для добробуту нашого селянства. Виб'ється селянство з нужди—то виб'ється із темряви.

Сільське господарство у чуживців і в нас.

На сільське господарство є в світі ріжні погляди і не всюди ставляться до нього однакові вимоги. Американець дивиться на сільське господарство дуже просто: вираховує, скільки на господарство треба затратити капіталу і скільки на ньому можна заробити, і коли господарка не відповідає його обрахованням, себ то не оплачується, то при першій можливости він її продає і шукає собі иншої праці, а гроші віддає на проценти. Німець дивиться на господарку майже так само, з тією тільки ріжницею, що в німців сільське господарство є гоноровим заняттям і німець не так швидко його покине, а буде старатись збільшити продуктивність свого господарства і тим збільшити прибутки. Наш же селянин приріс до землі. Відірвати його від землі, і навіть від його села, дуже трудно, хоч би він міг попасти і в ліпші умови. Міста наш селянин боїться, фабрики ще більше. Отже одна мета у нього—вижививтись з своєї землі в який би то не було спосіб. Та й умови у нас такі, що не легко змінити заняття. І тому то ми мусимо задоволитись на разі тим тільки, аби піднести наше сільське господарство до такого ступня, колиб наш селянин міг безбідно жити на своїй землі.

В той час, коли американець чи німець має навіть добрий зиск зі своєї господарки, наш селянин ледве-ледве животіє, бідує в повному розумінні цього слова. Всю біду наш селянин складає на малоземельність. В цьому є велика доля правди, але не головна. Бачив я господарства німецькі в 5 десятин і чеські в 2 десятини, котрі давали прибутку більше, як на Поліссю в 40 десятин. Можна і в нас піднести сільське господарство на таку височінь, навіть на більшу, бо умови в нас далеко ліпші, як у чехів. Яким же робом?

Є три роди господарств: 1) зернове, 2) скотарство, 3) мішане.

Зернове господарство, це господарство, де головний прибуток і головна увага звертається на збіжжа. Зразок для цього господарства можна було бачити на Херсонщині та Катеринославщині, де навіть дрібні господарі головний прибуток мали від продажу зерна.

Другий тип господарства—скотарство, де вся увага звертається на годівлю скоту та молочні продукти. Такий тип господарства можна побачити в Голяндії та Швейцарії.

Мішане господарство веде в однаковій мірі зернове господарство і годівлю скоту та свиней. Зразок його можна бачити в Познанщині, але й там уже перевагу бере скотарство та годівля свиней.

Сільське господарство на Поліссю.

Головним завданням для Полісся найти найліпший тип господарки і таким робом збільшити його продуктивність. Зернове господарство навіть для таких урожайних земель, як Херсонщина та Катеринославщина, рахується не раціональним та малопродуктивним. Тимчасом Полісся звертає головну увагу якраз на зернову господарку. Декому покажеться, що це неправдивий погляд; адже ж селяне тримають тут велику кількість худоби. Так, але худобу тримають тут лише як помічничий засіб до зерноного господарства, а не навпаки. А зерновий тип господарства для Полісся зовсім не надається. Велика кількість пасовиськ та лугів, малоурожайність землі, все це показує, що найліпшим типом господарства мусить бути для Полісся скотарство, а в деяких місцевостях мішане. В цьому напрямку ми й повинні підготовляти селян Полісся.

В. Н.

Наш підсумок з вистави „Преси“ у Кельні.

Закроєна й переведена у світовому маштабі вистава „Преси“ протягом 5 місяців свого істнування перепустила понад 5.000.000 одвідувачів.

Не Европа сама, ні, ціла земна куля!

Народи, які володіють площою пару наших повітів й налічують один—два міліони населення, але на тих клаптиках зорганізували власні держави, пишалися відділами з десятками тисяч друків—свідоцтв їх культурного розвитку.

Серед 5 міліонів одвідувачів „Преси“ незначним був відсоток тих, хто цікавився талановитим, але безталанним, бо бездержавним сорокаміліоновим українським народом. Але і той, хто хотів,—де і що міг він там про Україну довідатися?

Перейдім по черзі тих, що „поділили між собою ризи наші“. У Румунів—нічого; всім бо відомо, що на Буковині й Басарабії „всі благоденствують“.

Чехи виставили 3 наших газети.

У Польськім павільоні зібрано було їх аж 22. Для нашої „Української Громади“ однак там місця не знайшлося...—Даремно-б шукали ви там достойного представлення діяльности нашого Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові...

Ідім у величезний павільон Совдепії. Його легко знайти: увесь залитий червоною фарбою, як вони залили край наш кривлею. На всіх справляє велике враження. Дійсно, ніде такої нахабної галасливої самореклями не зустрінеш. Попробуймо серед цього вульгарного ярмарку одшукати показчик культурного стану 30 міліонів „сфедерованих“ з московською Совдепією українців. Купуємо червоний провідник по виставі. Шукаємо. Як раз, знайдеш там! Самохвальба про те, що всі 195 народів Совдепії тільки те й роблять, що величають славу Леніна, Маркса та Енгельса! Про Україну-ж—? Чужинець міг з провідником цілий день блукати у цім гармідері і так нізчим піти, хоч там було чимало й українського матеріялу, розташованого в суміш з 194 иньшими „інородцями“. Навіть Українська Академія Наук була там заступлена аж... трьома книжками!..

І коли би Український Науковий Інститут в Берліні не зумів був в рамцях німецької вистави улаштувати мініатюрний підвідділ: „Україна у світлі німецької преси й літератури“, то напевне більшість одвідувачів так би й не почула слова Україна у Кельні.

Скромне але стильове в гармонійних тонах видержане приміщення, прикрашене на стінах різьбленими нашими державними гербами, приваблювало й зацікавлювало чужинців. Великий портрет у повній парадній формі посла Німецької Держави з власноручною присвятою Пану Гетьману недвозначно свідчив про наше недавне минуле.

Зібрано було тут понад 500 друків.

У вітринах найцікавіщі, бо найстаріщі свідки нашого колишнього світового значіння: „Історія України й козаків“ Енгеля з року 1792; иньші книги ще з XVII століття...

А до всього того скромний чепурненький показчик зібраного тут німецького матеріялу про Україну.

Кожен, хто цікавився, дістава пояснення од дижурних стипендіярів Інституту.—Недобрим оком оглядали цю виставу наші любі брати; не оден з них шипів од злости й рад би був зірвати наш герб. Це бачили чужинці й дивувалися.

А наслідок?—За три дві до закриття вистави зявилися в совдепськім павільоні аж дві нові червоні брошурки в німецькій мові: „Україна—УССР“ і „Книжка й преса на Україні“. Не багаті вони змістом. Все там по совдепськи виглядає. Ціла Україна займає лиш „південно-західну частину совдепської низини“ (точний переклад!). Але не зміст і не термінологія їх нас тут цікавлять, а те, що замовчувати Україну вже наші брати перед чужинцями не можуть. Хоч на три дні перед закриттям, а всеж росписалися, що обпурити не вдалося.

Для нас же один висновок: власну культуру зможемо дійсно плекати лиш у власній державі!

Кремінь.

Українці всюди заважають.

Польський уряд вислав до чехословацького ноту, в якій протестує проти підтримки українців-емігрантів з Галичини на території Чехословаччини і домагається зліквідовання там деяких українських організацій, закриття деяких органів преси і висилки з краю визначніших і діяльніщих одиниць з посеред українців-емігрантів. А все через те, що ніби то звідтіль перекидається до Галичини „вивротова“ акція.

—

РІЖНІ ВІСТИ

● В Туреччині запроваджено латинську азбуку. Членів Т-ва, яке зорганізувалось для оборони турецької азбуки, арештовано.

● За 2 роки начальник почти в Лавочнім, в Галичині, вкрав тільки 64 тис. золотих.

● На Україні, на острові недалеко Очакова, відкрито старогрецьку оселю з цінними остатками старогрецької культури.

● Польсько-литовська справа буде знов розглядатися на найблизшій сесії Ліги Націй.

● В Афганістані деякі племена виступили проти реформ свого короля. Король Аманулаг промощує шлях до европейської культури зброєю.

● Над Північним морем, Данією і Німеччиною шаліла кілька днів страшна буря, яка наробила величезних шкід.

● 20 китайських піратів засуджених на смерть за розбої згинули в один день з рук ката.

● Найбільша ріка на світі Міссісіпі в Америці знов виллялa і наробила шкід на 15 міл. долярів.

—

Що діється в світі

Америка й Совіти.

Вибір на президента Герб. Гувера і подорож Девея до Москви стали причиною того, що ціла европейська преса почала розводитись над питанням про відносини Америки до Совітів. І вся одноагідно твердить — одна з сумом, друга з задоволенням, що тепер відносини поміж тими двома світами поправляться, що мусить прийти до формального визнання Америкою СРСР і до тіснішого економічного зближення. Де-хто йде навіть так далеко, що пророкує близьке заключення поміж ними не тільки економічного, але й політичного союзу, до якого малаб вступити і Німеччина.

Як то звичайно буває, в тих газетярських пророкуваннях є багато перебільшення. Але не підлягає сумнівові, що тепер політика Америки піде иншими дорогами, ніж йшла вона дотепер. Дотепер Америка не вмішувалась активно в це, що робилось в Европі. Европейські держави зброїлась, конкурували поміж собою економічно, утворювали ріжні союзи, а Америка втручалась у европейські справи більше морально, пропонуючи розброювання та підписування що-до того ріжних пактів, та ще й позичала европейським державам свої доляри... Тим часом з підписуваних мирових пактів нічого не виходило, а американські доляри йшли лише на збросння, які в певних комбінаціях направлені були навіть проти Америки. Тепер Америка сказала: досить!.. Сказала устами попереднього президента Куліджа, що яко бувший президент, дозволив собі бути відвертим, і сказала започаткованими ділами нового президента Гувера. Европейським державам Америка більше не буде позичати грошей на цілі збросння, зате сама приступає до поспішного морського озброєння. Америка хоче мати війсьоковий фльот не менший як Англія, з якою на грунт очевидної конкуренції вона тепер стала. Отже в тій конкуренції з Англією, а може з цілою Европою, як що Англії вдасться зблокувати проти Америки европейські держави, величезні простори СРСР з її великими можливостями і силою можуть як найкраще придатись. Через те Америка й пробує в СРСР грунт, на якому б можна було зблизитись спочатку економічно, а потім і політично.

В Німеччині

йде постійна боротьба. Йде боротьба ніби поміж двома державними ідеольогіями—монархізмом і республиканством. Але за тою чисто внутрішньою боротьбою за державний устрій ховається боротьба иншого характеру, а саме—з ким іти: з Америкою, чи з Англією? До кого пристати та кого підсилити? —Монархісти стоять на боці Америки, республиканці не хочуть розірвати з англьо-французською концепцією. Що візьме гору?.. Америка в своїй не на жарт започаткованій боротьбі з Англією старається прихилити на свій бік Німеччину, через те з усією силою натискають на полекшення довгових зобовязань німецьких.

ДОПИСИ

Чому у нас падає релігія.

(с. Ромашківка, пов. Луцьк)

В ч. 35 часопису „Українська Громада“ з'явився допис п. Вартового під заголовком „Наші церковні гаразди“. Як ромашківський парафіянин, рахую своїм обов'язком висвітлити деякі питання п. Вартового.

Перший бесідник п. Вартового, старенький дідусь дуже милиться, називаючи всю молодь відступниками, що забули Бога і церкву. Відступників у нас нема!

Причиною цього, що не ходять до церкви, є поступовання наших „ревностних служітелей алтаря“, що помічається не тільки в нас, а й по інших парафіях. Напр в тому же числі „У. Г.“ дописувач з с. Вербці п. Вдовин пише: „...а тепер навіть свої прихожане перестають ходити..“ (до церкви) з тої же самої причини.

П. Вартовий каже „з поспіхом було відправлено Службу Божу“. Це завше так поспішають, аби 2-3 години оставити на духовні бесіди т. є. намовляння стада голосувати за листою ч. 1, як це мало місце за яких 2 місяці до виборів кожної неділі, а після виборів проливати крокодилячі сльози, що стадо не слухало свого пастиря духовного, а голосувало за жидів (18) та за комуну (8), або описувати життя „нашего вождя і начальніка нашей державы“

і багато інших бесід цього напрямку, виголошуваних з церковного амвона.

Натомісць пів правдою бренять слова 2 бесідника „колиб батюшка і дяк були молодші“... то моглиб поставити на тверді ноги і братство, яке в нас давно вже засноване, але всю свою діяльність ограничило на тім, що кожного „Миколи“ (9 травня ст. ст.) спарвляє гучний братський празник, котрий не раз кінчиться бійкою. Хор так в нас існує зорганізований філією „Просвіти“ в с. Ромашківці, але піп категорично заявив, що „мне хора нє нужно“, а кто хочет помолітся—тот помолітся і без хору“, про що в свій час повідомлялось в „У. Г.“, а дяк не один раз стрічав молодих співаків в церкві такими словами: „Чего ви прішлі? Ви думаетє, что я сам пєть не умєю?“ і т. п.

Парафіяне три рази писали прохання до консисторії, щоб прислали нам иншого священика та дяка, але просьба наша була „гласом вопіющого в пустині“; не одержали навіть ніколи відповіді.

Ш. читачі може подумають, що вони в нас постаріли,—ні! В нас від 18-го року перекинулось 6 священників та 4-х дяків і всі вони як не старці—як о. Шеметіло Н. і др.—умово хорі—як о. Задворний, або гіркі п'яниці—як о. Ю. К.

Нарікають що падає релігія, а хто винен? Вся біда в тім, що консисторія думає, що ніс для табаки, а не табака для носа! *Парафіянин.*

Бють і тепер

(с. Літовіж, пов. Володим.)

Наша редакція отримала від мешк. с. Літовіжа, Волод. пов., Ів. Бакуна такі цікаві відомости.

17 вересня, коли я ішов з помешкання „Просвіти“ (в Володимирі) додому з випозиченими для вистави костюмами, зустрів мене коло староства аспірант пов. поліції, спинив і спитав, що я несу. Я сказав, що несу костюми.—Може ти їх продаєш?—спитав. Я відповів, що ні. Тоді аспірант сказав показати „dowód osobisty“. Але цього документа в мене не було. Тоді аспірант повів мене до помешкання режисера Просвіти, який видавав мені костюми. Хоч цей останній потвердив, що костюми він мені позичив і що значиться—я їх не вкрав, мене поведено до команди поліції, де мене побито. А саме: привівши до команди аспірант сказав одному поліціятові, щоб дав мені „лупки“. Той завів мене в окрему кімнату і почав мене бити обома руками. Ударив мене разів з десять. Потім прийшов аспірант і також ударив мене по обличчу. Після того відведено мене до коменданта, який списав з мене протокола. При тому аспірант задавав мені такі питання: „що ти зараз думаєш?“. „А щоб ти робив, як би прийшли більшовики?“. „А УНДО знаєш?“ Після допиту мене протримали від 2-ої до 8-ої і під ескортою поліції відправили додому, провадючи через ріжні постерунки, на яких мене довший час протримували, зачиняючи навіть у хлів.

Ів. Бакун.

З одного вола дві шкури деруть.

(с. Ратнів, пов. Луцьк).

Сталося це 9 листопада ц. р. О. Рибчинський, настоят. ратнівської парахвії, визначив шлюб молодому Федору Миґелю з с. Білостока з дівчиною з с. Викторань. День 9.XI припадає як раз на передодні храмового свята парахвії, коли не вільно вінчати. За чотири дні перед визначеним шлюбом п.-о. Рибч. сказав на сповіді молодій: „Я нє венчаю наканунє храмового праздніка, поєзжайте себе куда угодно венчаться“, а після те саме й з амвону виголосив. Прийшлося молодим вінчатися в иншій церкві—в с. Коршові, і там вдруге заплатити за шлюб. П.-о. Рибч., не вінчаючи, взяв з молодих для себе й дячка 50 зол. та на церкву 20 зол. разом 70 зол., а смірeнний о. духовний в с. Коршові, взяв за шлюб 50 зол. (плата попові й дякові) та ще на церкву 15 зол., а разом заплатили молоді 135 золотих. Як і надалі будуть старатися п.-о. духовні так дерти шкіри з бідних овечок свого стада, то обдерті овечки напевно розбіжаться й примкнуть до якогось иншого стада.

Селянин.

НОВИНКИ

Відрадне явище. В с. Новосілках на ковельщині хтось підпалив хату одного свідомого селянина, що брав живу участь в культ.-освітній і кооперативній праці села. Громада не бідкала над нещастям людини, а зложилась і відбудувала хату.

Зміна назв сіл. Володимирське староство перемінило назви сіл: кол. Черчиці, гм. Микуличі — на „Вандувка", кол. Гайки тієїж гм—на „Свєнтоців" і кол. Крат, гм. Олеськ—на „Соколувка".

Нові нотаріяти мають відчинитися в Костополю і Вишгородку, пов. Кремянець.

Ковельські радні дочекалися таки, що воєвідство назначило їм бурмістра. Як що вони того хотіли, то можуть радуватись, але як що це не входило в їх рахунок, то цікаво, чи історія з виборами бурмістра чого небудь їх навчить?

Арешти. „Земя Волиньска" доносить, що в ночі з 10 на 11.XI арештовано в Повурську, пов. ковель, 6 українців, підозрілих за участь в комуністичній організації і шпигунство. 15 і 16.XI арештовано тамже ще дві особи, нібм то звязкових між організацією в Повурську і загряничною дефензивною пляцівкою.

3 роки тюрми за знасилування. Недавно рівенський суд судив б. аспіранта поліції Курнатовського за знасилування в помешканню комісаріяту поліції дівчини, дочки офіцера. Курнатовского засуджено на 3 роки тюрми і позбавлення прав.

Буджет луцького соймику на 1928-9 рік ухвалено в сумі 2.746.000 зол. Воєвідство зменшило ту суму на 285.673 зол. В буджеті предбачені субсідії: для української гімназії 15.000 зол., для бурси 3.000 і для Т-ва „Просвіта" 4.000 зол.

Політичні процеси в Галичині.

— В Тернопільщині доручено акт оскарження 31 вязням, яким закидають приналежність до комуністичної партії. Між тими вязнями є 27 українців, 2 поляків і 2 жидів. Зпочатку було арештовано понад 50 селян, але всіх, крім згаданих 31 чоловік, по піврічній вязниці випущено на волю. Процес відбудеться в грудню у Львові.

— На днях відбувся у Львові процес проти двох українських студентів, Полотнюка й Сенева, яких підозрівали в убивстві провокатора Гука і в приналежности до Української Військової Організації. Розправа тривала кілька днів. Оскаржених оправдано і зараз-же випущено на волю.

Пасічники! Одинока Українська робітня штучної вощини о глубоких і природно положених комірках, та пасічницького приладдя є Пасічницька Спілка, Львів, Підвалля 9 Тепер числить 1 кг. вощини зол. 10.—, за перерібку зол. 2.—від 1 кг. За добру вощину одержала Пасічницька Спілка — золоту медаль Міністра Рільництва — та дипльоми Кооперативних Вистав.

Веселий кутик.

Вірна наслові.

Парубок до дівчини:
— Наталко, скілько тобі літ?
— Сімнадцять ..
— Та ж ти ще три роки тому казала, що тобі сімнадцять...
— А так, я свого слова не зміняю.

— —

Дух часу.

— Вчера я став батьком.
— А як почувається ваша жінка?
— Може дасть Бог, що вона про це не довідається.

Цікаві річі.

Кисла капуста здорова їжа

Лікарі-гігієністи з шікагівського департаменту здоровля висказали недавно свій жаль з того приводу, що кисла капуста, з давних давен популярна і „шанована" їжа, останніми часами тратить свою популярність і пошану в людей. Всяка городовина корисна для здоровля і поміж городовиною капуста стоїть на однім з перших місць, а кисла капустта має всі ті добрі і поживні прикмети, що й свіжа. Вона має в собі багато поживи і крім того помагає травити та прочищувати кишки і шлунок. Тому часто у припадках нестравности та її всяких прикрих наслідків добре служить сок з кислої капусти.

Скільки яєць вивозиться за границю.

В році 1925 вивезено з Польщі за границю 2.700 вагонів яєць, в році 1926—5.856 вагонів, а в р. 1927—6.559 вагонів яєць за 92 міліонів золотих. Скільки то осталось би гроша у нас, колиб з наших земель йшов організований збут яєць, та колиб цей збут йшов через наші кооперативні інституції. А так—спекулянти заробляють.

Книжки й журнали

„Сільський Господар", ілюстр. господарський календар на р. 1929. Р. І. Виданий в 30-ліття існування Краєв. Господ. Т-ва „Сільський Господар" у Львові Т-во видаватиме від тепер свої календарі щороку. Сама фірма видавництва — Т-во „Сільський Господар", яке в нас 30 літ працює над піднесенням нашого сільського господарства і покрило цілий край сіткою своїх філій і кружків — вказує на те, що календар є неоціненою вартістю для кожного господаря. Замовляти можна в Т-ві „Сільський Господар" Львів, Зіморовича 20.

„Кооперативна Республика", економічно-суспільний місячник. Рік І. Жовтень-листопад 1928. Ч. 10-11. Адр.: Львів, Словацького 14.

„Сільський Господар", орган краєв. Т-во госп. „Сільський Господар", Львів, 15 листопада 1928. Ч. 22. Р. XIV. Виходить двічи на місяць. Адр.: Львів, Зіморовича 20.

„Господарсько-Кооперативний Часопис", орган Ревіз. Союзу Укр. Кооператив. Виходить щотижня. Р. VIII 14 листоп. 1928. Ч. 46. Адр.: Львів, Словацького 14.

„Світ", ілюстрований журнал. Виходить двічі в місяць. Р. IV. Ч. 19-20. Жовтень. Ціна прм. 1·70 зол. Адр: Львів, Руська 3.

„Вістник Українського Національного Музею-Архіву" при українському інституті Громадознавства у Празі. На правах рукопису. Ч. І. Прага 1928.

„Дніпро", календар-альманах, на рік 1929. Р. VI. Накладом Укр. Т-ва „Допомоги Еміґрантам з Вел. України. Цілий дохід на добродійні цілі.

„Табор", воєнно-літературний журнал. Ч. 8. Серпень 1928. Каліш.

„Тризуб", тижневик. Р. IV. Ч. 44, 11 листоп. 1928. Париж.

„Літопис Українського Друку", орган державної бібліографії. Щотижневик. Вид. Укр. Книжк. Палати — Харків. Р. 5 № 44. 3.XI 1928.

ОГОЛОШЕННЯ.

Цим доводиться до відома, що в м. Дубні на Волині з днем 18 листопада 1928 року відкрило свою діяльність „Українське Центральне Кредитово-Ощадниче Товариство" в Дубні, кооператива з обмеженою відповідальністю.

Кооператива ставить своєю головною метою економичне зміцнення й унезалежнення своїх членів та піднесення їх культурно-освітнього рівня.

Селяне, робітники й трудова інтелігенція! Вступайте численно до своєї кооперативи! Памятайте, що тільки через свою кооперативну організацію Ви поправите своє нужденне життя і звільните себе від визиску капіталістів і спекулянтів!

Пай (уділ) цієї кооперативи виносить 10 золот. в золоті й вписове 2 зол. в золоті.

Заяви про приступлення в члени, як рівнож паї й вписове проситься складати в скарбника кооперативи Івана Павлюка.

За Управу „Україн. Центр. Кредит.-Ощадн. Т-ва в Дубні

Як. Андрощук, Ів. Павлюк,
С. Скорбатюк.

Почтова скринька.

Ольга Підгірська, Любитів — 5 зол. отримали, зараховано до 1 лютого 1929 р.

Св. О Рудиків, Мізоч—20 зол. отримали, зараховано до 1 квітня 29 р.

Прокіп Вітюк, Золочівка—5 зол. отримали, зараховано до кінця року.

Прот. Іван Валінський, Стрижів.—Вибачте, в почт. скр. зайшла помилка. Вам зараховано до 1 березня 29 р.

Видавець М. Черкавський Drukarnia F. Richtera, Luck Відповід. редактор В. Проказюк.